

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЛІНГВІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАЗВ ДИСЦИПЛІН НА ВИБІР ОКРЕМИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМИ

© Жежнич Павло, Морушко Олександр, Химиця Наталія, 2018

У статті проведено лінгвістичний аналіз назв окремих навчальних дисциплін, які пропонувалися студентам Національного університету “Львівська політехніка” для вибіркового вивчення. Цей аналіз ґрунтується на такій особливості поведінки, що переважно студенти здійснюють вибір навчальної дисципліни на основі її назви, оскільки назва дисципліни повинна максимально відображати суть предмета. Під час дослідження виявлено такі найпривабливіші ключові фрази, як “стартап” та “управління проектами”, які найбільш істотно впливають на рішення студентів. Тобто студенти віддавали перевагу тим дисциплінам, назви яких містять ключові фрази, пов’язані з сучасними привабливими сферами практичної діяльності.

Ключові слова: технології навчання, студент, вибіркова дисципліна, індивідуальна траєкторія навчання, навчальний план.

The article provides a linguistic analysis of titles of individual academic disciplines offered students of Lviv Polytechnic National University for selective studying. This analysis is based on a peculiarity of behavior that mainly students choose a subject according to its title, because the name of the discipline should maximally reflect the essence of the subject. During the study, the most attractive key phrases such as “startup” and “project management” were found. These key phrases had the most significant impact on students’ decisions. That is, students preferred those subjects whose titles contain key phrases related to modern attractive fields of practice.

Key words: learning technology, student, selective subject, individual learning trajectory, curriculum.

Вступ

У контексті останніх реформ у сфері вищої освіти України особливої гостроти набуває саме якість освіти, що має першочергове та пріоритетне значення. Постійна конкуренція як між українськими, так і між українськими й зарубіжними ВНЗ за свого студента, демографічна криза та низька якість життя переважної більшості громадян України спонукає університети насамперед використовувати перевірені світовою практикою методи покращення навчального процесу та освітньої діяльності. Таким стратегічним та першочерговим завданням у діяльності українських університетів є навчання, орієнтоване на особистість та запровадження вибіркових дисциплін як один із його обов’язкових елементів.

Поняття “вибіркові” дисципліни (англ. electives) походить із концепції person-centered teaching (навчання, орієнтоване на особистість), яку в середині ХХ ст. систематизував американський психолог Карл Роджерс. В її основу покладено принцип, за яким учень або студент бере активну участь у формуванні своєї освітньої траєкторії, обираючи, що вчити, як вчити та як оцінювати власні знання. Вчитель чи викладач виконують функції не так джерела знань, як провідника та фасилітатора під час руху цією траєкторією. Цей рух супроводжується постійним самоаналізом та тісною комунікацією викладача зі студентом чи учнем, і саме оцінювання знань тяжіє більше до накопичення різних завдань та видів робіт, ніж до звичного підсумкового контролю. У вищій освіті ця концепція на практиці тісно пов’язана з ідеалами ліберальної освіти (liberal education), яка покликана давати широку освіченість,

ерудованість та вміння вчитися. З першої половини ХХ століття ліберальну освіту повсякчас протиставляють вужчій професійній. Проте університети розвинених країн найчастіше досягають балансу, пропонуючи їх як взаємодоповнюючі компоненти [1].

У європейських університетах орієнтоване на студента навчання доволі активно розвивалося протягом 1990-х років, а в 2009 році воно знайшло своє відображення у Лювенському ком'юніке, відтоді ставши одним із наріжних каменів Болонського процесу. Своєю чергою, вибіркові дисципліни як один із його елементів стали невід'ємною частиною університетських програм у розвинених країнах. Університети різних країн, різного профілю та різного рівня надають студентам можливість обирати певний обсяг дисциплін. Це можуть бути додаткові спеціальності, так звані майнори (англ. minor), або окремі професійні чи загальні курси. Причому в межах майнора може існувати свій поділ на обов'язкові дисципліни та дисципліни за вибором [2].

У вибіркових дисциплінах зацікавлені всі учасники освітнього процесу. Студенти отримують змогу доповнювати свою основну спеціальність додатковим фахом або брати окремі курси для широкої ерудиції. Можливість вибору дисциплін із різних факультетів та кафедр є ефективним інструментом міждисциплінарності. Також навчання у змішаних групах дає змогу студентам отримати неформальний досвід від студентів інших спеціальностей. Своєю чергою, викладачі на вибіркових дисциплінах працюють із більш умотивованими студентами.

Сучасний стан проблеми

Вітчизняні університети вже розробляють власну освітню траєкторію та механізм реалізації концепції *person-centered teaching* (навчання, орієнтоване на особистість). Нормативними документами цього процесу є:

Закон України “Про вищу освіту”, згідно з яким українським студентам гарантовано право самостійно обирати щонайменше 25 % обсягу освітньої програми [3];

Закон України “Про освіту”, відповідно до якого: “Заклад вищої освіти на підставі відповідної освітньої програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. На основі навчального плану у визначеному закладом вищої освіти порядку розробляються та затверджуються індивідуальні навчальні плани студентів, що мають містити, у тому числі, обрані здобувачами вищої освіти навчальні дисципліни” [4].

Лист МОН України від 13.03.2015 № 1/9-126 “Щодо особливостей організації освітнього процесу та формування навчальних планів у 2015/2016 навчальному році”, де визначено що: “серед вибіркових дисциплін навчальним планом може встановлюватися перелік професійно-орієнтованих дисциплін на вибір для певної спеціальності. При цьому Положенням про організацію освітнього процесу встановлюється, яку частку вибіркових дисциплін для студента мають становити вибіркові дисципліни з числа професійно-орієнтованих для певної спеціальності, а яка частка відводиться на вільний вибір студента, який може обирати будь-які дисципліни з інших спеціальностей” [5];

Положення про організацію освітнього процесу, де має бути описана процедура здійснення вибору предметів студентами з визначеними строками проведення запису на вивчення вибіркових дисциплін (розробляється кожним ВНЗ залежно від його специфіки).

Персоніфіковане навчання вимагає від студента усвідомлення ним потреб у знаннях відповідно до соціально-економічних і науково-технологічних змін, які відбуваються у сучасному суспільстві, яке характеризується не тільки динамічним розвитком технологій, але й інтенсивним впровадженням інновацій [6]. Зокрема, у [7] запропоновано вдосконалення наукової грамотності студентів шляхом пошуку інноваційних рішень для вирішення проблем науково-практичні проєктів та у командних змаганнях на основі математичних моделей процесів дистанційного навчання. Для підвищення рівня інформаційного забезпечення навчального процесу студентів розроблено схеми інтеграції автоматизованих бібліотечних систем у інформаційне середовище університету та

автоматизації формування та поширення списків рекомендованої літератури [8]. Однак ці роботи не зачіпають проблеми правильності вибраних дисциплін з погляду потреб студента.

Очевидно, що студент в силу недостатнього досвіду чи браку певних знань практично не може охопити і опрацювати усю інформацію, необхідну для оптимального вибору дисциплін, які формують його індивідуальну траєкторію навчання. Тому, з великою ймовірністю, під час прийняття рішення щодо вибору дисциплін він керується психологією використання невеликої кількості інформації, яка максимально зрозуміло відображає суть предмета [9]. Такою інформацією є назва предмета, тобто назва навчальної дисципліни, яка є визначальною під час вибору дисциплін студентами. Власне точність назви предмета великою мірою впливає на правильність його подальшого сприйняття [10].

Особливістю впливу назви навчальної дисципліни на вибір студента є суспільні умови, у яких здійснюється цей вибір. Ці умови залежать від таких двох процесів, як:

Історичний розвиток відповідної області знань чи галузі економіки протягом декількох етапів розвитку суспільства (протягом достатньо великого терміну часу);

Позиціонування відповідної області знань чи галузі економіки в межах останнього етапу розвитку суспільства (протягом невеликого терміну часу).

Власне, ці процеси відповідають діахронічному та синхронному лінгвістичному аналізу назв предметів [11]. Це означає, що для більшої привабливості під час називання навчальних дисциплін необхідно враховувати не тільки ті традиції, які історично склалися у відповідній області знань чи галузі економіки, але й сучасні умови, у яких цю дисципліну вивчатимуть студенти.

Аналіз поведінки студентів при виборі дисциплін на прикладі Львівської політехніки

Сьогодні Національний університет “Львівська політехніка” має власний досвід реалізації норми Закону щодо вибіркового вибору дисциплін навчальних планів.

Положенням Львівської політехніки “Про організацію освітнього процесу” встановлено, яку частку вибіркового вибору дисциплін для студента мають становити вибіркові дисципліни серед професійно-орієнтованих для певної спеціальності, а яка частка відводиться на вільний вибір студента, який може обирати будь-які дисципліни з інших спеціальностей. Також у Положенні про організацію освітнього процесу описано процедуру вибору предметів студентами з визначеними строками проведення запису на вивчення вибіркового вибору дисциплін.

У цьому контексті цікавим для дослідження стає, які чинники впливають на вибір студентами тих чи інших вибіркового вибору дисциплін. На думку авторів, цей вибір не завжди є усвідомленим [12]. Не останню роль у виборі студентами дисциплін відіграє фактор технічного забезпечення вивчення дисциплін, зокрема використання лектором сучасних інтерактивних методів при викладанні. Саме тому переважна більшість викладачів, які читають лекції з дисциплін на вибір, прагнуть для цього використовувати лекційні аудиторії, облаштовані інтерактивними дошками або проекторами [13].

Студенти, обираючи додаткові дисципліни для навчання, мають можливість подати заявку на вивчення дисципліни в електронному вигляді, що, зі свого боку, надає нам можливість проаналізувати певні характерні особливості цього вибору, застосовуючи методи статистичного аналізу [14].

Під час вибору дисциплін враховується організаційна структура університету (поділ на інститути, кафедри тощо), а з іншого боку, вибір дисциплін розглядається як багатоетапний процес, у якому кожен наступний етап (підпроцес) починає виконуватися лише із завершенням виконання попереднього. Загалом виділимо такі три етапи:

1. Підготовка до вибору навчальних дисциплін студентами;
2. Вибір навчальних дисциплін студентами;
3. Опрацювання вибору навчальних дисциплін студентами [15].

На вибір студентів впливає привабливість назви дисциплін, а також множина дисциплін вибору. Особливо це відчутно для студентів 1–2 курсів, які в сучасних умовах шкільної освіти в Україні не привчені до такого вибору, тому часто керуються емоціями.

Усі дисципліни, які пропонували студентам Львівської політехніки, умовно поділено за назвами на такі загальні спрямування:

1. Управління проектами
2. Підприємництво та менеджмент
3. Комунікативні технології
4. ІТ-технології
5. Інформаційне моделювання
6. Інженерія (в енергетиці, будівництві, транспорті, хімії, біології тощо)

На рис. 1–2 подано розподіли запропонованих і вибраних студентами дисциплін циклу загальної підготовки за спрямуваннями для вибору студентами 1–2 курсів. При цьому в запропонованому списку дисциплін розрізнялися варіанти викладання однієї і тієї самої дисципліни (за назвою) у різних семестрах та з різним обсягом кредитів.

Рис. 1. Розподіл запропонованих дисциплін циклу загальної підготовки за спрямуваннями для вибору студентами 1–2 курсів (2018 рік)

Рис. 2. Розподіл вибраних студентами 1–2 курсів дисциплін циклу загальної підготовки за спрямуваннями (2018 рік)

Найбільшою є диспропорція з вибором дисциплін для спрямування “Управління проектами”. Основний вклад в цю диспропорцію здійснили такі дисципліни:

- “Технології розробки стартапів”;
- “Бізнес-планування та управління проектами”.

Власне ми вважаємо, що на вибір студентів впливали насамперед такі ключові фрази, як “стартап” та “управління проектами”. Якщо у першій дисципліні фраза “стартап” повністю визначає суть дисципліни, то у другій альтернативою до “управління проектами” може бути “бізнес-планування”. Однак ключова фраза “бізнес-планування” зустрічалася і в назвах інших дисциплін, але ці дисципліни не були настільки популярними серед студентів.

На рис. 3, 4 подано розподіли запропонованих і вибраних студентами дисциплін циклу професійної підготовки за спрямуваннями для вибору студентами 1–2 курсів.

Рис. 3. Розподіл запропонованих дисциплін циклу професійної підготовки за спрямуваннями для вибору студентами 1–2 курсів (2018 рік)

Рис. 4. Розподіл вибраних студентами 1–2 курсів дисциплін циклу професійної підготовки за спрямуваннями (2018 рік)

На цих рисунках не видно такої диспропорції, як для циклу загальної підготовки, оскільки студенти переважно вибирали дисципліни, пов'язані зі своєю спеціальністю.

Також на вибір студентів впливає приналежність дисциплін до економічного чи гуманітарного блоку. Причому тенденція 2017–2018 років свідчить про перевагу дисциплін економічного блоку (рис. 5).

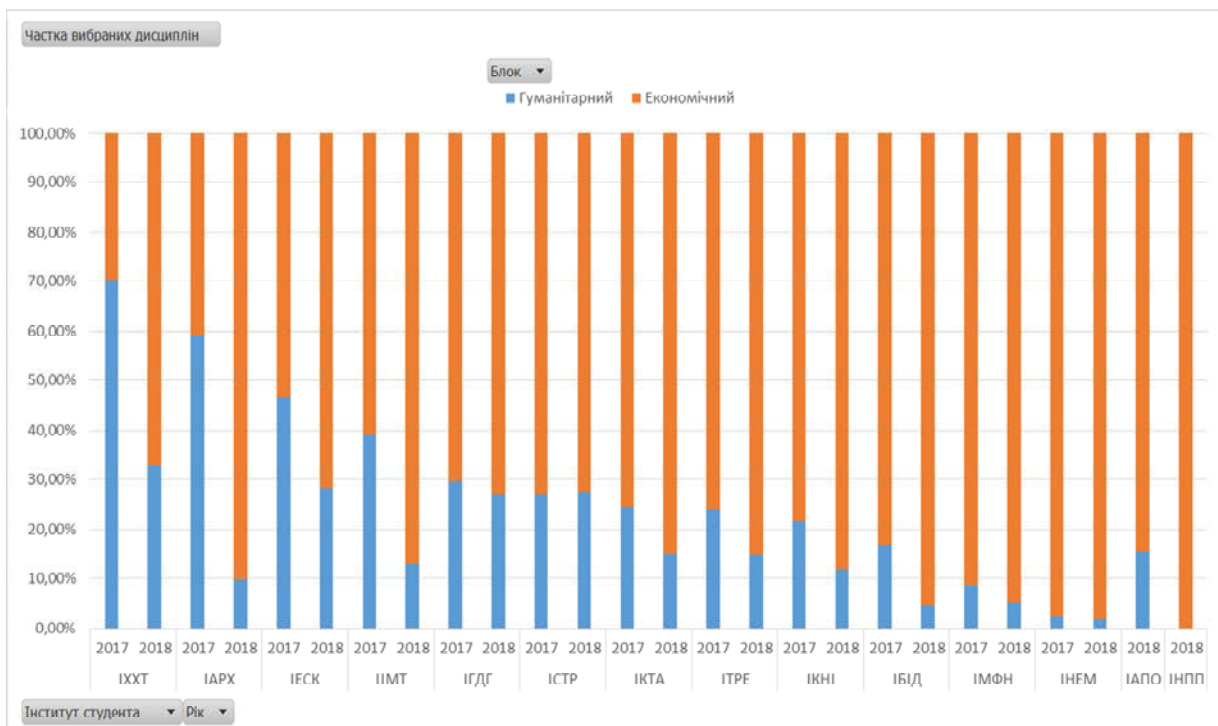

Рис. 5. Розподіл вибраних дисциплін за блоками (загальний, економічний) по інститутах у 2017–2018 роках

Висновки

Проведене дослідження ґрунтується на аналізі результатів вибору дисциплін студентами 1–2 курсів Львівської політехніки протягом 2017–2018 років, під час якого виявлено певні лінгвістичні особливості назв дисциплін, які власне вплинули на вибір студентів. Зокрема, виявлено такі найпривабливіші ключові фрази, як “стартап” та “управління проектами”, які найбільш істотно впливають на рішення студентів.

Тобто студенти Львівської політехніки керуються критерієм “практичного застосування” під час вибору дисциплін. Перевага віддається тим дисциплінам, назви яких містять ключові фрази, пов’язані з сучасними привабливими сферами діяльності. При цьому дуже часто студенти не звертають уваги на практичне наповнення дисциплін, які вони обирають для додаткового вивчення, що може стати причиною розчарування у здійсненому виборі.

Література

1. Чепурна О. Є. Особливості формування переліку та змісту вибіркових дисциплін з метою підвищення якості підготовки бакалаврів і магістрів з економіки / О. Є. Чепурна // Модернізація змісту вищої економічної освіти: проблеми та перспективи: матеріали науково-методичної конференції. – Одеса: ОНЕУ, 2016. – С. 46–48.
2. Безман А., Жерьобкіна Т., Куделя М., Стадний Є., Кавценюк М. Вибір без вибору: моніторинг вибіркових курсів у державних вишах. <https://cedos.org.ua/uk/osvita/vybir-bez-vyboru-monitorynh-vybirkovykh-kursiv-u-derzhavnykh-vyshakh>.
3. Закон України “Про вищу освіту” / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37–38, ст. 2004.
4. Закон України “Про освіту” / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38–39, ст. 380.
5. Лист МОН України від 13.03.2015 № 1/9-126 “Щодо особливостей організації освітнього процесу та формування навчальних планів у 2015/2016 навчальному році”. Джерело доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/3689>.
6. Биков В. Ю. Інноваційний розвиток засобів і технологій систем відкритої освіти / В. Ю. Биков // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. праць. – Вип. 29. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма “Планер”, 2012 р. – С. 32–40.
7. Lytvyn, V. Distance Learning Method for Modern Youth Promotion and Involvement in Independent Scientific Researches / V. Lytvyn, V. Vysotska, L. Chyrun, L. Chyrun // 2016 IEEE First International Conference on Data Stream Mining & Processing (DSMP), 2016. – P. 269–274.
8. Тарасов Д. О. Інтеграція бібліотечної інформаційної системи у інформаційне середовище університету / А. Андрухів, Д. Тарасов // Інноваційні комп’ютерні технології у вищій школі : матеріали II Наук.-практ. конф., 23–25 листопада 2010 року. – Львів, Національний університет “Львівська політехніка”. – Львів : Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2010. – С. 171–175.
9. Tolman, C. W. (1997). Review of Naming the mind: How psychology found its language. [Review of the book Naming the mind: How psychology found its language. K. Danziger]. Canadian Psychology/Psychologie canadienne, 38(3), 196–198. <http://dx.doi.org/10.1037/h0084741>.
10. Vitkovitch M. Sources of Disagreement in Object Naming / Melanie Vitkovitch, Lisa Tyrrell // The Quarterly Journal of Experimental Psychology Section A, Human Experimental Psychology, Volume 48, 1995 – Issue 4, P. 822–848. <https://doi.org/10.1080/14640749508401419>.
11. Felecan, O. (ed.) Name and Naming. Synchronic and Diachronic Perspectives. – Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, 2012. – 443p.
12. Жежнич П., Морушко О. Аналіз загальної поведінки студентів під час вибору окремих навчальних дисциплін / Матеріали VI Міжнар. наук. конф. ІКС-2017. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017. – С. 352–353.
13. Жежнич П. Аналіз використання інтерактивних комп’ютерних технологій на лекційних заняттях у Львівській політехніці / Павло Жежнич, Олександр Морушко, Наталія Химиця // Вісник Національного університету „Львівська політехніка“ Серія: Інформатизація вищого навчального закладу. – 2016. – № 853. – С. 59–66.
14. Жежнич П. Аналіз сучасних засобів автоматизації роботи з електронною документацією / П. Жежнич, О. Сопрунок, О. Марчик // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. – 2012. – № 732 : Комп’ютерні науки та інформаційні технології. – С. 395–398.
15. Жежнич П. Розподіл повноважень користувачів у системі вибору навчальних дисциплін студентами / Павло Жежнич,

Богдан Квятковський, Теодор Бурак, Олег Чирка // Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі : матеріали 9-ої Науково-практичної конференції, Львів, 21–23 листопада 2017 року. – Львів: Видавництво Наукового товариства ім. Шевченка, 2017. – С. 161–164.

Pavlo Zhezhnych, Oleksandr Morushko, Nataliia Khymytsia
Lviv Polytechnic National University

THE ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF THE LINGUISTIC FEATURES OF THE NAMES OF DISCIPLINES ON THE CHOICE OF SEPARATE ACADEMIC DISCIPLINES BY STUDENTS

© Zhezhnych Pavlo, Morushko Oleksandr, Khymytsia Nataliia, 2018

Introduction

The modern demand for the educational process is his personal orientation. That is why today the quality of professional training of future specialists in higher educational establishments of Ukraine is oriented on the European dimension, where determinants are readiness for individualization of programs, self-improvement, and self-development, the ability to acquire knowledge and to use them productively in professional activities.

Analysis of the latest sources of literature

The theoretical and practical problems of personally oriented learning and the introduction of selective discipline are the subjects of numerous scientific studies. Chepurna O. analyzes the peculiarities of the formation of the list and content of selected disciplines in order to improve the quality of the preparation of bachelors and masters in economics. Other actual practical problems of personally oriented education and the introduction of selective discipline are studied in the writings of A. Bezmana, T. Zheryobkinoyi, M. Kudeli, E. Stadnogo, M. Kavtsenyuka, P. Zhezhnycha, O. Morushka.

Purpose of the research

The article analyzes the main criteria of students in choosing the disciplines to choose from. The main linguistic peculiarities in the names of the disciplines that are determinant for the students are distinguished, the statistical analysis is carried out.

Discussion

The factor of technical support for the study of disciplines, in particular, the use of the lecturer of modern interactive methods in teaching, plays a role in the choice of students in disciplines. That is why the vast majority of lecturers who lecture on disciplines choose to use lecture rooms, equipped with interactive whiteboards or projectors. The choice of students implies the attractiveness of the names of disciplines, as well as the range of disciplines of choice. This is especially true for 1-2 year students who, in the current conditions of school education in Ukraine, are not accustomed to making such a choice, therefore, they are often guided by emotional influence. First of all, key phrases such as “start-up” and “project management” were influenced by the choice of students. Students of Lviv Polytechnic University are guided by the criterion of “practical application” when choosing disciplines. The advantage is given to those disciplines whose names contain key phrases related to the modern attractive spheres of activity.

Conclusions

Students of Lviv Polytechnic guided by the criterion of “practical application” during the selection of subjects. Preference is given to those disciplines whose names contain the key phrases associated with a modern and attractive areas of activity.

References

1. O. Ye. Chepurna, “Features of formation of the list and content of selected disciplines with the aim of improving the quality of training of bachelors and masters of Economics” / Chepurna O. Ye //

Modernization of the content of higher economic education : problems and prospects: materials of scientific conference. – Odessa: ONEU, 2016. – p. 46–48. 2. A. Bezman, T. Zheryobkina, M. Kudeya, E. Stadny, M. Kavtsenyuk, “The choice : monitoring selective courses in public universities”, available at: <https://cedos.org.ua/uk/osvita/vybir-bez-vyboru-monitorynh-vybirkovykh-kursiv-u-derzhavnykh-vyshakh>. 3. The law of Ukraine “On higher education” / *Vedomosti of the Verkhovna Rada (VVR)*, 2014, No. 37–38, Article 2004. 4. The law of Ukraine “On education” / *Vedomosti of the Verkhovna Rada (VVR)*, 2017, No. 38–39, Article. 380. 5. Letter of the Ministry of Education and Science “On the peculiarities of organization of educational process and the formation of curricula in the 2015/2016 academic year from 13.03.2015 No. 1 / 9–126, available at: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/3689>. 6. P. Zhezhnych, O. Morushko, “Analysis of the General behavior of the students during the selection of individual academic disciplines”, *Information, Communication, Society*, 6th International Academic Conference ICS -2017, Lviv : Lviv Polytechnic Publishing, – p. 352–353. 7. P. Zhezhnych, Analysis of the use of interactive computer technology in lectures in Lviv Polytechnic national University / Zhezhnych P., Morushko O., Khymysia N. // *Bulletin of Lviv Polytechnic National University, Series : Informatization of educational institutions.* – Lviv : Lviv Polytechnic Publishing, 2016. – No. 853. – p. 59–66. 8. P. Zhezhnych, Analysis of modern means of automation of work with electronic records / P. Zhezhnych, A. Soprunyuk, A. Marchik // *Bulletin of Lviv Polytechnic National University*, – 2012. – No. 732 : *Computer science and information technology.* – p. 395–398. 9. P. Zhezhnych, B. Kwiatkowskiy, T. Burak, O. Churka, “The distribution of user rights in the system of selection of the academic subjects students”, “*Innovative Computer Technologies in Higher School*”, 9th Scientific and Practical Conference, Lviv, 21–23 November 2017, The Scientific society of T. Shevchenko publishing house, 2017. – p. 161–164.